

DEBATT I BIBLIOTEKET

Tips og triks for å lage politisk debatt i bibliotek 2023

- **Snart er det valg: Bli med på politisk debattedugnad**
- **Politisk samtale er viktig. Du kan sette agendaen!**

11. september 2023 er det kommunestyre- og fylkestingsvalg i Norge. Frie valg er kjernen i hva vi forbinder med et demokrati. I forbindelse med høstens valg oppfordrer Norsk Bibliotekforening deg til å være med på demokratiske prosesser lokalt og invitere til politisk debatt på biblioteket.

Hvorfor debatt?

Gjør biblioteket ditt relevant og offensivt

Bibliotekets samfunnsoppdrag er å være en uavhengig møteplass for offentlig samtale og debatt. Ingen skal kunne legge føringer på aktiviteter og arrangement ved folkebibliotek. Folkebiblioteket er for alle innbyggere i kommunen, uavhengig av politisk ståsted, religion og sosial bakgrunn. Norsk Bibliotekforening er som interesseorganisasjon opptatt av hvordan lokal politikk innvirker på bibliotekene og hvordan vi skal gjøre bibliotekene til relevante samfunnsaktører lokalt. Bli med og bidra til en demokratisk dugnad ved å invitere til debatt på biblioteket.

Skap møter mellom mennesker

Det er lettere for stadig flere å delta i debatter og ordskifte som foregår digitalt. Men debatter der mennesker møtes ansikt til ansikt for å diskutere og lytte til hverandre er en annen form for samtale enn den som foregår i digitale medier. En god lokal offentlighet kan være et viktig korrektiv til en digital debattkultur. Bibliotekene som møteplass og arena for samtale og debatt kan fylle en slik rolle som lokal offentlighet trenger.

La flere stemmer bli hørt

Sterke pressgrupper får gjennomslag for sine saker i offentligheten. Ytringsfrihetskommisjonen har kommet frem til at bare ti prosent av befolkningen deltar i offentlige debatter om politikk og samfunnsliv. De fleste av oss kommer til kort når det gjelder å komme til orde i et offentlig ordskifte. Språk, kulturforskjeller og teknologi skaper hindringer. Politikerne skal også lytte til dem som er mindre taleføre, og som ikke kan få frem sin sak gjennom en advokat eller et kommunikasjonsbyrå. Bibliotekene spiller her en viktig rolle når det gjelder å la andre stemmer slippe til. Hvem trenger å bli hørt i ditt lokalmiljø?

En åpen og opplyst samtale

En politisk debatt trenger ikke å være en boksering hvor man er opptatt av konfrontasjon. En demokratisk samtale handler ikke om at vi er enige, men at vi skal lytte til hverandre, få fram hverandres synspunkter, få utvidet vårt eget perspektiv og kanskje endre egne meninger. Bibliotekets rolle bør være å organisere en samtale hvor meninger og motsetninger møtes. Skal den offentlige samtalen være åpen og opplyst, må den ha både deltakere og lyttere.

Kontakt med lokale politikere

Inviter lokale politikere til debatt på biblioteket i forbindelse med høstens valg. Valgkampen er allerede i gang og politikere er ivrige etter å få komme til ordet. Dette er også en gylden anledning til å ta kontakt med lokale politikere og få dem i tale. Nå kan du vise fram biblioteket og bibliotekets mange oppgaver. Politikere trenger kunnskap og gode argumenter for saker, og bibliotek er en slik sak. Ferske lokalpolitikere trenger innspill og saker å profilere seg på. Og om et år eller to er de nye politikerne mer erfarne, og utmerkede venner å ha på laget! Har du først hatt kontakt med politikere er det lettere å følge opp i etterkant av valget.

Utfordringer

Debattdilemma

Norsk Bibliotekforening gjorde en undersøkelse høsten 2022 på bibliotekenes syn på det å være en uavhengig arena for samtale og debatt. Undersøkelsen viser at biblioteksjefer synes debattarena kan være problematisk. En er redd for å gjøre feil, og redaktørrollen tar for mye tid og ressurser. Bibliotek og kommuner er svært ulike og har ulike kulturer når det gjelder hva man opplever som tillatt og ikke. Mange lokalpolitikere er ikke kjent med at biblioteket er uavhengig og ikke skal underlegges ytre påvirkning. Vis til lovverket og at bibliotekets uavhengighet «*betyr at biblioteksjefen skal stå fritt til å planlegge aktiviteter ved et folkebibliotek*», som daværende kulturminister Thorhild Widvey sa i forbindelse med ny folkebiblioteklov i 2014. Det er med andre ord biblioteksjefen som til sist vurderer hva som er viktige tema å diskutere på biblioteket.

Fra debatt på Arendalsuka 2023

Bibliotek som valglokale

Flere bibliotek er også stemmelokale. Det er forbudt å drive valgagitasjon i samme rom som stemmegivning foregår. Forbudet knytter seg opp til aktive handlinger rettet mot velgerne i stemmesituasjonen, altså valgkamp eller lignende i selve stemmelokalet når stemme kan avgis.

Det er ikke i strid med regelverket å ha politiske debatter i et annet lokale (rom/sal) i biblioteket. Det er heller ikke mot regelverket å ha debatter eller lignende i biblioteket når stemmelokalet er stengt, altså når det ikke er mulig å stemme. Er du i tvil, kan du kontakte det kommunale valgstyret. Valgstyret er ansvarlig for gjennomføringen av valget og for at valget blir gjennomført på en korrekt måte.

Gjennomføring

Suksesskriterier

Det er alltid fint å være en del av noe vellykket. Er du redd for at debatten din skal bli en flopp? Utfordre deg selv og lag suksesskriterier som ikke dreier seg om publikumstall. Suksesskriterier kan være:

- Viktig tema ble tatt opp
- Ble kjent med lokalpolitikere
- Ny samarbeidspartner
- Godt gjennomført program
- Fikk erfaring om samarbeid, som ordstyrer, som arrangør

Balanse

Inviter alle politiske partier som stiller til valg i kommunen og be om en lokal representant kan stille til debatt. I valgkampen er alle politikere opptatt av å få ut sitt budskap, og vil være interesserte i å delta. Invitasjonen kan fokusere på bibliotekets samfunnsoppdrag, ønske om en demokratisk samtale og at politikerne har et særlig ansvar for å lytte til hele befolkningen og til alle ulike tema som opptar innbyggerne. NB! Politikere stiller også gratis.

Ordstyrer for debatten bør være nøytral i den forstand at ordstyrer ikke favoriserer en side av saken, men opptrer saklig og objektiv. Ordstyrer kan eventuelt si innledningsvis at målet er en nøytral og likeverdig balanse, og at folk må si ifra om de mener dette ikke innfris.

Samarbeidspartner

Samarbeid gir muligheter og begrensinger. En politisk debatt kan være en anledning til å få nye samarbeidspartnere og allierte. Er det noen du tenker at trenger å bli kjent med biblioteket? Biblioteket er attraktivt som arena for mulige samarbeidspartnere. Biblioteket har egnet lokale og når ut til befolkningen, samt skiller seg ut ved å ha en enda lavere dørterskel enn mange andre lokaliteter i kommunen. Som selvstendig arrangør eier du arrangementet helt selv og trenger ikke kompromisse med noen.

- Lokalmedia/lokalavisa. Flere bibliotek har eller har hatt samarbeid med lokalavisa om debatter på biblioteket. Lokalavisa kan promotere debatten, og ha redaksjonelt stoff om tema i forkant og etterkant. Redaktør og journalist har ofte erfaring med å være debattleder.
- Lokale frivillige organisasjoner som Røde Kors / Seniornett / Sanitetskvinnene / Naturvernforbundet osv. Da må man bli enige om hvilket tema som kan være aktuelt for begge parter.

Ordstyrer

Det trenger ikke være deg selv eller andre ansatte på biblioteket. Kan du alliere deg med lokal media? Eventuelt en frilansjournalist? Eller pensjonert journalist? Det kan også være moro å være ordstyrer selv. Få hjelp og innspill fra kollegaer (eller bruk familie og venner) til å formulere spørsmål. Det er faktisk helt greit at du ikke er Fredrik Solvang.

Planlegging

- Velg tema
- Lag tittel på debatten
- Kort ingress som sier litt mer om temaet – skal brukes til å kontakte politikere og i reklame for debatten
- Kort innledning på tema og problemstilling – invitere ekstern som innleder om tema?
- Lag spørsmål som stilles deltakerne i debatten
- Bestem ordstyrer
- Tidspunkt og varighet

Invitasjon

Inviter til åpent debattmøte for innbyggerne. Bestem på forhånd om det skal være rom for spørsmål eller ikke. Det kan være fint å informere om det på forhånd, så folk er forberedt på det ene eller det andre. Kongsberg bibliotek har åpnet for at befolkningen kan sende inn spørsmål på e-post i forkant.

Spre informasjon om arrangementet gjennom de kanaler hvor du vanligvis informerer. Om lokalavisa ikke er samarbeidspartner, kan de likevel skrive redaksjonelt om debatten og «sponse» debatten med gratis annonse? Bruk tittel på arrangementet og ingressen som er utarbeidet i invitasjonen slik at det kommer fram hva man ønsker å diskutere.

Flere bibliotek har erfaring med slike debatter. Noen bibliotek gir i forkant beskjed til kommunedirektøren om hva som er tema for en debatt.

Debatt på Drammen bibliotek. Foto: Arne Olav Hageberg

Eksempel på invitasjon til politiker:

Kjære lokalpolitiker – velkommen til en demokratisk samtale

I forbindelse med høstens lokalvalg inviterer biblioteket til demokratisk samtale om Røddingen som attraktivt lokalsamfunn.

Lov om folkebibliotek sier at biblioteket skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Derfor vil biblioteket i samarbeid med Røddingen Næringspark invitere til åpent møte og en demokratisk samtale med alle de politiske partier som stiller til valg i kommunen i høst.

Tittel: Hvorfor bo i Røddingen?

Ingress: Livet er mer enn jobb og skole. Hvordan skal vi få ungdommen til å bli i Røddingen? Hvordan skal næringslivet tiltrekke seg kompetente arbeidstakere? Hva er viktig for «*det gode liv*» og hva har vi å tilby?

Ole Olsen fra høghskolen vil innlede om lokalsamfunnets muligheter, deretter overtar biblioteksjefen rollen som ordstyrer og får i gang samtalen. Vi vil legge vekt på å få til en god dialog, respekt for andre og andres meninger, få fram ulike synspunkter og lytte til hverandre. Vi legger også opp til spørsmål fra innbyggerne siste 20 minutter av debatten.

Tidspunkt:

Sted: Biblioteket

Vi håper du har mulighet til å stille, og trenger tilbakemelding innen dato ?.

Forslag til tema for debatt

Bruk av biblioteket

Som ansatt på biblioteket har du ansvar for å orientere politikerne om saker som angår biblioteket. Det betyr at du kan velge tema som omhandler bruk av ditt lokale bibliotek. Kan en vanlig bibliotekbruker innlede om hva biblioteket betyr og deretter stille spørsmål til de politiske partiene? Hos [Nasjonalbiblioteket](#) og [Bibstat](#) finner du bibliotekstatistikk for din kommune. Kan man sammenligne med nabokommunen?

- Bruker du selv biblioteket?
- Hvordan kan biblioteket bidra til de utfordringene som lokalsamfunnet har?
- Hva vil du gjøre for biblioteket?

Lokalsamfunnet

Lokalsamfunnet er viktig for oss som bor der. Hvordan innbyggere trives handler om mer enn jobb og skole. I lokalsamfunnet lever vi livene våre. Både politikere og innbyggere er opptatt av å skape et godt lokalsamfunn. Gode tilbud av tjenester fra kommunen, fellesskapsfølelse, trygg oppvekst og så videre. Hvor viktig er aktiv deltakelse? Hvordan få til et godt lokalsamfunn for alle? Hvordan bidrar det offentlige rom til sosial inkludering og sosial bærekraft? [FHI har egen statistikk som viser hvordan det står til med folkehelsen](#) i hver kommune. Står det bra til i din kommune?

- Hva består et godt lokalsamfunn av?
- Hvordan inkludere alle innbyggerne i kommunen?
- Lytter dere til barn og unge?

Miljø og bærekraft

Ifølge regjeringens Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, skal FNs bærekraftsmål legges til grunn for samfunns- og arealutvikling. Bibliotekets tilbud og tjenester er basert på deling og gjenbruk, og bibliotek bidrar til å motvirke sosiale forskjeller gjennom likeverdig tilgang til informasjon, kunnskap, litteratur og åpen forskning.

Hva skjer i din kommune?

- Hvilke kjernesaker har ditt parti for bærekraft i kommunen?
- Hvilke mål bør kommunen sette seg når det gjelder miljø og bærekraft?
- Hvordan ser du at biblioteket kan bidra?

Skolebibliotek

Forskning har vist at systematisk bruk av skolebibliotek i opplæringen har positiv innvirkning på elevenes læring og leseferdigheter. Likevel prioriteres skolebiblioteket ofte ned i kommunene. Alle elever fortjener et godt skolebibliotek uansett hvor man vokser opp. Hvorfor er det ikke sånn? Vi spør politikerne.

- Hva er et skolebibliotek for deg?
- Hvorfor er tilgang til et skolebibliotek viktig for elevene? (Og lærerne?)
- Hvordan vil du satse på skolebibliotek?

Lokalt tema

- Ungdomsarbeid i kommunen – biblioteket som arena?
- Kommunal kulturpolitikk – hvor ble den av?
- Kommuneplaner – samskaping med innbyggerne?
- Hytteutbygging – på bekostning av noe?

Ordførerduell

Inviter partienes ordfører kandidater og still spørsmål. Det kan enten være et spesifikt tema eller 3-4 ulike tema. Hvilken ordfører kandidat har de beste ideene for biblioteket?

Hva med ungdommen?

Både biblioteket og politikerne vil nå ungdom. Hvordan kan ungdommen komme til ordet og si sin mening om politikk? Lokale ungdommer er kanskje ikke så interessert i delta i en paneldebatt med politikere? Hvordan skal ungdom likevel kunne bidra?

- Invitere 1. gangsvelgere til å delta med spørsmål på temaet som er valgt
- Eget arrangement: Ungdom spør – politikerne svarer
- Inviter ordfører kandidater til bordtennis med ungdomsklubben
- Samarbeid med ungdomsorganisasjoner

Ordførertreff

Løten folkebibliotek har ordførertreff kl. 17.00 – 19.00. I mars var det fokus på ungdom.

– Vi håper barn og ungdom som vil komme med innspill, spørsmål eller bli kjent med oss kommer innom biblioteket disse timene, sier ordføreren. Hun serverer Løtenboller og saft til de som kommer innom for en prat. Målet er å gjøre seg så tilgjengelig som mulig for innspill fra barn og unge. Dette er en uformell arena.

Politisk speed-dating

Karmøy bibliotek arrangerte speed-dating mellom en journalist og listetopp fra hvert parti. Politikerne får snakke uten avbrytelser og så samles alle til slutt for en felles utspørring. Spørsmål fra publikum var samlet inn på forhånd. Vellykket og «nedpå» samtale.

Skien bibliotek plasserte lokalpolitikere ved hvert sitt bord og lot publikum snakke med en om gangen om det man synes er viktig. Når klokka ringte, var det på tide å skifte date. Så vellykket at det i 2019 ble arrangert to ganger før valget.

Husk universell utforming

Legg til rette for en barrierefri deltakelse på debatten. Det gjelder atkomstmuligheter, tilgjengelighet inne i bygningen, teknisk utstyr, tolk, utforming av invitasjon osv. Barrierene sitter ofte inne i hodene våre.

Gode tips og råd om universell utforming finner du her:

[Universelt utformet møte/konferanse | Bufdir](#)

[Barrierefri fritid – Tips til arrangør](#)

[Guide med fokus på å inkludere personer med funksjonsnedsettelse](#)

[Veileder fra Norges Handikapforbund](#)

Gjennomføring

Råd til teknisk gjennomføring:

[Kokebok for debatt i biblioteket 2013](#)

[Norsk Bibliotekforenings Organisasjonshåndbok 2022-2024](#)

Debattregler

[Stavanger kommunes spilleregler for god politisk debatt](#)

Spør oss!

Jeg har noen gode ideer, men ingen å snakke med? Har du en utenforstående samarbeidspartner? Du kan ta kontakt med ditt regionlag og med oss i Norsk Bibliotekforening. Vi kan ikke lage debatten for deg, men vi kan gi innspill og støtte til dine ideer. Ingen spørsmål er for dumme.

[Norsk Bibliotekforening](#)

E-post: kontakt@norskbibliotekforening.no

Tlf. 23 24 34 30